

6 TEZY W SPRAWIE USTROJU SZKOLNICTWA

(REF. PROF. DR. L. JAXA BYKOWSKI).

I. Ogólne zasady.

1) System szkolny powinien zapewniać każdemu obywatelowi najwyższy stopień wykształcenia i wyrobienia, a za minimum dla normalnego ogółu należy uważać pełny kurs siedmioletniej szkoły powszechnej.

2) Wyższe stopnie wykształcenia winny być dostępne dla każdego, kto wykáže się potrzebnem uzdolnieniem i przygotowaniem.

3) Każda szkoła powinna dać ogółowi wychowanków stosowne wyrobienie umysłowe i określony przeznaczeniem zasób realnych wiadomości.

4) Każda szkoła powinna dokonywać selekcji (segregacji) tak u wstępu, jak i w ciągu nauk, nie tyle dążąc do usunięcia jednostek nienadających się, jak do skierowania ich na właściwą drogę.

W tym celu szkoły powinny być tak zorganizowane, by przejście w czasie studjów dla właściwego dla ucznia typu nie było wykluczone. (Stopnie i cykle).

II. Szkoła powszechna.

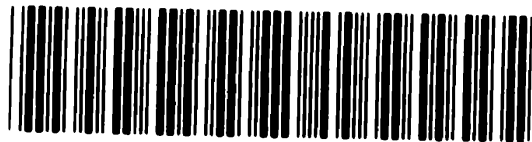
1) Szkoła powszechna jest przeznaczona dla ogółu, a nie dla pewnych wybranych jednostek, winna być więc w ten sposób zorganizowana, by ogół młodzieży kurs pełny 7-letni w całej rozciągłości przechodził. Obowiązek szkolny trwa lat 7, dla jednostek mniej zdolnych lub pilnych, które w tym czasie nie opanowały przepisane minimum programu może być przedłużony o 2 lata.

2) Szkoła powszechna winna prócz dania zasadniczego wykształcenia ogólnego także przygotować do życia

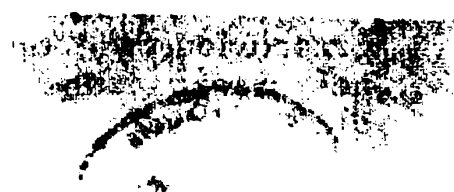
Uwaga. U wstępu powinna szkoła powszechna wyłączyć dzieci upośledzone, później skierować dzieci wybitnie uzdolnione do gimnazjum. Inne szkoły dokonywują bądź to u wstępu bądź w czasie studjów doboru także pod względem jakości i rodzaju uzdolnień.

11-36

Biblioteka Uniwersytecka KUL



1001139744



społeczeństwie, wobec czego powinna obejmować dwa stopnie, niższy 4-letni, dający prócz znajomości czytania i pisania najelementarniejsze wiadomości o świecie ze szczególnem uwzględnieniem Polski i wyższy 3-letni, przygotowujący do życia obywatelskiego i uwzględniający potrzeby i warunki terytorjalne.

3) Dla absolwentów szkół powszechnych, którzy nie przechodzą do szkół zawodowych, organizuje się kursy dokształcające, które mają uzupełnić wyrobienie ogólne i dać potrzebne wykształcenie praktyczne. Pomyślnie ich ukończenie oraz przejście przysposobienia wojskowego daje prawa skróconej służby wojskowej.

III. Szkoła średnia ogólnokształcąca a gimnazjum.

1) Gimnazjum jest przeznaczone dla młodzieży, która wykazuje wyraźne zdolności intelektualne, ma za zadanie danie gruntownego wykształcenia ogólnego, a przez to uzdolnienie do studjów wyższych w szkołach akademickich.

Opiera się na czterech klasach szkoły powszechnej i przyjmuje adeptów na podstawie odpowiedniego egzaminu wstępnego.

2) Gimnazjum winno być 8-letnie, tworzące organiczną całość, podzieloną na dwa stopnie: niższy 5-letni jednolity z obowiązkową nauką łaciny od klasy drugiej, w którym klasa pierwsza, jakkolwiek prowadzi naukę języków obcych, ma charakter propedeutyczny, ma służyć poznaniu i selekcji przyjętych uczniów, wyższy trzyletni zróżnicowany na dwa typy, klasyczny i matematyczno - przyrodniczy, różni się nie jakością grup przedmiotów, lecz ilością godzin i metody prowadzenia nauki.

3) Ponieważ gimnazjum jest w przeciwieństwie do szkoły powszechnej przeznaczone nie dla ogółu, lecz dla wyraźnie uzdolnionych intelektualnie, przeto od początku winno

mieć program własny i używać swojej metody nauczania. Przejście jednakże do gimnazjum nie jest zamknięte dla odpowiednio uzdolnionych i wyrobionych uczniów ze szkół powszechnych po zdaniu egzaminu wstępnego, przyczem wstępujący do klasy trzeciej mogą być zwolnieni od egzaminu z łaciny, którą mają nadrobić w ciągu roku w klasie przy życzliwej opiece odnośnego nauczyciela.

4) Uczniowie, którzy ukończyli stopień niższy otrzymują odpowiednie certyfikaty, które bądź to uprawniają do przejścia na stopień wyższy gimnazjum, bądź na wyższy stopień szkoły zawodowej, bądź też, o ile nie zamierzają kontynuować studjów, do klasy dopełniającej, dającej uprawnienia w służbie cywilnej (w urzędach manipulacyjnych) i wojskowej.

IV. Szkoły zawodowe.

1) Szkoły zawodowe powinny cieszyć się specjalnem poparciem Rządu i społeczeństwa, jako mające pierwszorzędne znaczenie dla prawidłowego rozwoju Państwa. Wobec tego powinny być wyposażone we wszystkie prawa cywilne i wojskowe na równi z gimnazjami, dawać specjalne uprawnienia wynikłe z ustawodawstwa zawodowego i pod pewnemi warunkami dawać wstęp na odpowiednie wydziały szkół akademickich.

2) Szkoły zawodowe, a więc rolnicze, przemysłowe, handlowe powinny się oprzeć zasadniczo na dobrze zorganizowanej 7-letniej szkole powszechnej.

3) Obok normalnych szkół 5-klasowych, dających pełne wykształcenie zawodowe, powinny istnieć niższe szkoły zawodowe 2—3-letnie kształcące materiał pomocniczy mechaniczno-techniczny, a nadto jednoroczne kursy fachowe dla absolwentów gimnazjalnych.

4) Przechodzenie z gimnazjum, jako też ze szkół niższych zawodowych na wyższe lata szkół 5-klasowych jest

dopuszczalne po zdaniu odpowiedniego egzaminu uzupełniającego.

19638₁₁

V. Szkoły wyższe.

1) Szkoły wyższe są przeznaczone dla tych, którzy prócz ogólnego wyrobienia wykazują zdolności wybitne i zamiłowanie w kierunku, w jakim odnośna szkoła czy wydział pracuje.

2) Szkoły wyższe przyjmują kandydatów z prawidłowo i pomyślnie ukończonym gimnazjum, a w określonym zakresie także średnich szkół zawodowych pod warunkami w poszczególnych działach obowiązującymi.

VI. Realizacja.

1) W celu ułożenia szczegółowych planów w myśl powyższych zasad Zarząd Główny T. N. S. W. powoła Komisję złożoną z przedstawicieli poszczególnych szkół i przedmiotów.

2) Ilość i rodzaj szkół tworzonych w Państwie powinny być przeprowadzane planowo i regulowane istotnym w danej chwili zapotrzebowaniem pracowników fachowych.

3) Reformy nie powinny być dokonywane gwałtownie, lecz uprzednio wypróbowane w małym zakresie i przez czas dłuższy. Niemal coroczne, choćby drobne zmiany czy poprawki odnoszące się do ogółu szkół uważać należy za niepożądane, a nawet szkodliwe. Pożądane natomiast planowe i systematyczne próby dokonywane w celu poprawy metod lub organizacji, które mogą być rozszerzane w razie pomyślnych wyników, ale bez doraźnego niszczenia wartościowego dorobku dotychczasowego i form mających wypróbowaną tradycję.

4) Rzetelną troską czynników decydujących winno być zapewnienie szkołom odpowiednio wykwalifikowanego personelu nauczycielskiego, oraz potrzebnych pomocy naukowych i wyposażenia materialnego.